

Характер агресивної активності у другій групі теж був інший. Риби були дуже агресивними, між ними постійно виникали сутички. Кілька особин були травмовані, але зберегли високу активність.

Отримані результати можуть свідчити про територіальний характер поведінки бичка рудого. Самці цього виду захищають і охороняють ділянку, на котрій вони живляться. З появою у групі самок загальна і агресивна активність може збільшуватися у зв'язку з підготовкою території, на котрій мешкають риби, до нересту [1].

Список літератури

1. Манило Л. Г. Рыбы семейства бычковые (*Perciformes, Gobiidae*) морских и солоноватых вод Украины: [монография]. К.: Наук. Думка, 2014. 244 с.
2. Hinde R. A. Aggression and the institution of war. In *The Institution of War*, edited by Robert A. Hinde. New York: St. Martin's Press, 1992. P. 1 – 8.
3. Huntingford F. A., Turner A. K. *Animal conflict*. Chapman and Hall Animal Behaviour Series. London, 1987. 448 pp.
4. Reese E. Social behavior and community structure of a coral reef fishes // *Contr. Brisbane*, 29 aug – 6 sept. s.l., s.a., 1983. P. 239.
5. Shvandt M. A. and Moroz V. V. (2022) «Overview of the detection and tracking methods of the lab animals», *System Research & Information Technologies*, No 1, pp. 124–148.

УДК: 636.082

**ВИДОВЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДИНОЗАВРІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОНТИНЕНТУ**

Когут В. І., Шевчик Л. О.

Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка

E-mail: shvchyklubov45@gmail.com

Древні види плазунів, зокрема динозаври, що були панівною групою наземних хребетних у мезозойську еру (тріасовий, юрський і крейдовий періоди), не могли не привернути до себе увагу з боку палеонтологів, геологів,

біогеографів. Зокрема, згідно з працями членів Європейського герпетологічного товариства Гаска Дж. П., Кабела А., Долмена Д., Гроссенбахера К., Хаффнера П., Лескюра Дж., Мартенса Х., Мартенеса Ріка Дж. П. та ін. приблизна частка вимерлих плазунів, що мешкала на теренах України у минулі геологічні епохи становила, 15 – 0,22 % від загального видового багатства світової герпетофауни, 8,13% від плазунів Європи [5]. На думку американського палеонтолога Скотта Персонса (Scott Persons, 2019) більшість сучасних палеонтологічних та герпетологічних робіт містять обмежені дані щодо чисельності та видового багатства досліджуваного надряду, що дозволяє використати наведені матеріали для порівняння з сучасним станом та, за умови характеристики таксономічного та видового різноманіття, може бути цінним матеріалом для з'ясування вектору дії еволюції плазунів. Аналіз змін у видовому й таксономічному різноманітті вимерлої герпетофауни у часі може дати відповіді на питання пов'язані зі змінами еволюційного стану планети загалом [1].

Таксономічне багатство вимерлої герпетофауни Європейського континенту сформоване двома рядами: Ящеротазові Saurichia і Птахотазові Ornithischia, що належали до надряду Динозаври Dinosauria (виникнення якого датується близько 251 млн років тому), підкласу Архозаври Archosauria, класу Плазуни Reptilia. Представники обох рядів розвивалися паралельно; у юрському і крейдовому періодах вони дали надзвичайну різноманітність видів розмірами від кролика до велетнів масою 30–50 т. Заселяли сушу і прибережні зони водойм. Наприкінці крейди вимерли.

Більша частина ящеротазових були хижаками, мали великі розміри (до 10–15 м). Були серед них і такі, котрі живилася рослинною їжею і пересувалася на обох парах кінцівок. Птахотазові динозаври, ймовірно, були рослиноїдними. Частина з них пересувалася на задніх кінцівках, передні лапи були вкороченими. До цього ряду також належали велетні (ігуанодони Iguanodon) завдовжки 10–15 м.

У переліку видів обидва ряди представлені одним підрядом. Таксономічне багатство підряду Тероподи Theropoda сформоване трьома родинами. Серед яких родина Спінозаврові Spinosauridae налічує два види, що належать до двох родів.

Кожна із родин Хальтікозаврові *Halticosauridae* та Мегалозаврові *Megalosauridae* представлена одним родом з одним видом у кожному [3].

Таксономічна структура підряду Цератоподи *Ceratopoda* налічує три родини (Ігуанодонти *Iguanodonidae*, Стіракостерна *Styracosterna*, Гадрозавриди *Hadrosauridae*) з одним родом та видом кожна.

Таким чином, у складі вимерлої фауни класу Плазуни *Reptilia* Європейського континенту, при таксономічному багатстві (рівному 26), видове представлення налічувало 7 видів: баріонікс *Baryonyx walkeri*, сальтопус *Saltopus elginensis*, хальтікозавр *Halticosaurus longotarsus*, мегалозавр *Megalosaurus buckland*, ігуанодон *Iguanodon bernissartensis*, стіракостера невизначена *Styracosterna indet*, рябініногадрос *Orthomerus dolloi*, кожен із яких належав до одного роду (загалом 7). При наявності доволі простої таксономічної структури (один вид – один рід – одна родина) описано п'ять родин. Деяке ускладнення схеми таксономічних зв'язків спостерігається у ряду *Saurichia*, де були виявлені два філогенетично споріднені види родини Спінозаврові *Spinosauridae*. Два види виявлені на території України.

Рештки рябінногадроса та стіракостерни, знайдені у Криму (Бахчисарайський район АР Крим) у 70-х роках минулого століття [4]. Під приводом відсутності фахівців-палеонтологів в Україні були вивезені у росію, а саме у палеонтологічний музей ім. О. Борисяка. На думку співробітника Національного науково-природничого музею НАН України Володимира Гриценко – за історичний період динозаври могли жити і на материковій території сучасної України. Підтвердженням чого є знахідки зубів динозаврів (очевидно, саме вони найкраще зберігаються у палеонтологічних рештках) не лише Криму, а й у Київській області, не виключена можливість існування динозаврів на Закарпатті та у Карпатах [2].

Список літератури

1. Кемп Т. С. Рептилії: дуже короткий вступ / пер. з англ. Будзанівська І. Оксфорд: Оксфордська університетська преса, 2019. 144 с. URL: <https://web.archive.org/web/20200428092931/http://oaspa.org/member/oxford-university-press/>(дата звернення:

- 3.10.2022).
2. Перегуда В. В Україні знайшли кістки динозавра. *Gazeta.ua*. URL: <https://gazeta.ua/articles/history/v-ukrayini-znajshli-kistki-dinozavra/1051222> (дата звернення 10.09.2023).
 3. Яненко В. О. Прикладна палеонтологія : Динозаври, мамонти та їхні пригоди після вимирання. К.: Віхола, 2021. 296 с.
 4. Яненко В. Давні тварини на території України : наукова лекція. Бердянськ: «Університетське слово». URL: <https://us.bdpu.org.ua/naukova-hostova-lektsiia-davni-tvaryny-na-terytorii-ukrainy.html> (дата звернення: 19.01.2024).
 5. Reptilia. *Mindat.org*. URL: <https://www.mindat.org/taxon-358.html>. (дата звернення: 14.02.2024).

УДК 599.735.31:591.1

**БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЛЕНЯ ДАВИДА ПРИ
УТРИМАННІ В НЕВОЛІ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ**

Корінець Н.О.

Біосферний заповідник «Асканія-Нова»
імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН

E-mail: korinets.nata@gmail.com

Олень Давида *Elaphurus davidianus* Milne-Edwards, 1866 занесений до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи як вид, що зник у дикій природі. Ці олені жили у болотистих місцевостях Китаю, де були знищені кілька сотень років тому і довгий час утримувалися у напіввільних умовах лише в імператорському мисливському парку, який знаходився поблизу сучасного Бейцзіна (Пекіна). У другій половині XIX століття кількох тварин відправили у зоопарки Європи, що в подальшому зіграло вирішальну роль у збереженні виду, адже в Китаї олені Давида були знищені. Всі сучасні тварини походять лише від кількох особин, тому розведення даного рідкісного виду вимагає своєчасної заміни плідників для недопущення негативних наслідків інбридингу. У 1985 і 1987 роках олені були